

Vasemmistonuorten poliittinen ohjelma 2024–2028

Johdanto

Vasemmistonuoret on poliittinen nuoriso- ja kansalaisjärjestö, jonka toimintaa ohjaava ideologinen perusta on ekologinen, demokraattinen, feministinen ja kansainvälinen sosialismi. Järjestön juuret ovat demokraattisessa ja sosialistisessa työväenliikkeessä* sekä muissa kansalaisliikkeissä. Järjestön tehtävänä on tukea nuorten kehittymistä aktiivisiksi poliittisiksi toimijoiksi.

Vasemmistonuorten toiminnan aatteellinen perusta on sosialismi. Ymmärrämme sosialismin sekä taloudelliseksi että poliittiseksi yhteiskuntajärjestelmäksi. Taloudellisen päätöksenteon demokratisointi ja työläisten harjoittama tuotantovälineiden yhteisomistus ovat sosialismin perusta. Sen pyrkimys on muuttaa talouden toimintaa niin, että pääomien jatkuva kasvattaminen, omistamattoman luokan sorto sekä markkinoiden valta yli kansanvallan eivät ole enää mahdollisia.

Vasemmistonuorten sosialismi on ekososialismia. Ilmasto- ja ympäristökriisi on vakavin ihmiskunnan kohtaama uhka. Nämä kriisit ovat ensisijaisesti jatkuvaa kasvua ja voittojen maksimointia tavoittelevan kapitalistisen talousjärjestelmän aiheuttamia – siksi niitä ei ratkaista kapitalismilla. Kaiken poliittisen toiminnan on huomioitava nämä kriisit, ja tavoitella sekä taloudellista että poliittista järjestelmää, joka sovitetaan maapallon kantokykyyn ja joka minimoii kriiseistä syntyvät tuhot.

Vasemmistonuorten sosialismi on feminististä ja intersektionaalista. Kaikki ihmiset ovat ominaisuuksistaan riippumatta keskenään tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia. Nykyiset yhteiskunnalliset rakenteemme kuitenkin rajoittavat ihmisten yhdenvertaisuutta ja vapautta ja luovat epäoikeudenmukaisia hierarkioita. Vasemmistonuoret pyrkii sortavien rakenteiden, normien ja hierarkioiden purkamiseen.

Vasemmistonuorten sosialismi on demokraattista. Valta ei saa keskittyä vain harvoille, vaan päätöksenteon on oltava kaikkien käsissä. Demokratian tavoittelu ei rajoitu vain parlamentarismiin piiriin, vaan vaadimme demokratian lisäämistä kaikille yhteiskunnan osa-alueille. Tämä tarkoittaa demokratian lisäämistä myös työpaikoilla eli päätäntävällän siirtämistä omistajilta työntekijöille.

Vasemmistonuorten sosialismi on kansainvälistä. Ihmiset ovat yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia syntymäpaikastaan riippumatta, ja kaikilla on yhtäläinen oikeus hyvän elämän tavoitteluun. Yksi keskeisimmistä kapitalismin piirteistä on ollut valtioiden ja ihmisryhmien kilpailuttaminen toisiaan vastaan imperialistisella, nationalistisella ja rasisisella politiikalla. Rakennamme maailmaa, jota ei määritellä kansallisuuksien, kulttuurien, uskontokuntien ja muiden ihmisryhmien välisten eroavaisuuksien, vaan koko ihmiskunnan yhdenvertaisuuden kautta.

1. Talouspolitiikka

Vasemmistonuorten sosialistisen talouspolitiikan lähtökohtana on turvata inhimillinen hyvinvointi ja planeettamme elämän kukoistus. Tavoitteenamme on talousjärjestelmä, jossa tuotanto ja kulutus on asetettu Maan kantokyvyn rajoihin, yhteisesti tuotettu vauraus jaetaan tasa-arvoisesti ja työn ja pääoman välinen ristiriita* on lakannut olemasta. Vastustamme kapitalismia*, koska sen päämääränä on loputon voittojen tavoittelu, joka johtaa riistoon, vallan kasautumiseen ja ekologiseen tuhoon. Talouspolitiikkamme tavoite on korvata kapitalistinen talousjärjestelmä sosialistisella. Vaikka itse kapitalistisen talouden sääntely sekä vähittäinen muuttaminen eivät vielä riitäkään, ovat ne keskeisiä askeleita matkalla kohti sosialistista tuotantoa.

Kapitalismi on talousjärjestelmä, joka perustuu yksityiseen omistusoikeuteen*, lisäarvon* riistämiseen työstä ja pääoman* kasaamiseen markkinoilla. Yksityisomistus keskittää päättäntävaltaa tuotannon järjestämisestä yksityisille henkilöille, jotka muodostavat omistavan luokan. Työväenluokkaan kuuluvat kaikki, jotka joutuvat myymään työtään palkkaa vastaan. Tästä kumpuaa kapitalismin keskeinen valtarakenne, eli työväenluokan ja omistavan luokan, työn ja pääoman välinen ristiriita. Ristiriita johtaa vallan ja vaurauden keskittymiseen. Omistavan luokan päätöksiä ohjaa voitontavoittelun logiikka. Tästä johtuen kapitalismi riistää ihmisiä, eläimiä ja luontoa. Fossiilikapitalismin* lietsoma ylikulutus on keskeisin syy ilmastonmuutoksen ja lajikadon kaltaisiin katastrofeihin, joita ei voida hillitä siirtymättä tyystin erilaiseen talousjärjestelmään.

1.1 Kansantalous ja verotus

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen on siirrytty lyhytsykliseen* suhdannevaihteluun. Kapitalismi ei kykene kasvuun ilman keskuspankkien ja julkisen sektorin tukea. Julkisen sektorin on vahvistettava otettaan sosiaali- ja terveyspalveluissa, koulutuksessa, energiasektorilla ja infrastruktuurissa, eikä näitä tule asettaa yksityisen voitontavoittelun alle. Rahoitusjärjestelmä* on asetettava demokraattiseen ohjaukseen. Taloutta on ensisijaisesti mitattava inhimillisen kehityksen ja kestävyuden mittareilla bruttokansantuotteen* sijaan.

Verotus tulee rakentaa kaventamaan tulo- ja varallisuuseroja sekä suitsimaan ilmaston ja luonnon kannalta haitallisia toimintoja. Sen painopisteen tulee siirtyä työn verotuksesta pääomien kasautumisen ja saastuttamisen hillitsemiseen. Saastuttamisen lisäksi kestävä toiminta on huomioitava verotuksessa. Arvonlisävero on korjattava ympäristöperustaiseksi, huomioimaan tuotteiden ja palveluiden hiilijalanjälki. Kaikkia verotusratkaisuja tehtäessä on huomioitava niiden kokonaisvaikutukset tulonjakoon. Kun esimerkiksi ympäristösyistä tarpeellinen veroratkaisu on epäedullinen pienituloisille, on haitat korvattava tulonsiirroin tai muin verotusmuutoksin.

Kapitalistisessa tuotantojärjestelmässä työ on järjestetty epädemokraattisesti. Vasemmistonuoret haluavat, että Suomi liikkuu kohti demokraattisempaa työelämää. Työn demokratisointi on avain oikeudenmukaisempaan ja kestävämpään talouteen. Muutos tehdään lisäämällä työntekijöiden konkreettisia vaikutusmahdollisuuksia työpaikoillaan, mutta se vaatii myös hierarkkisen työkuulttuurin laajempaa uudelleenajattelua.

Vasemmistonuoret esittää:

- Infrastrukturi, energia- ja kaivosyhtiöt siirretään julkiseen omistukseen.
- Keskitetään pankki- ja rahoitustoiminta julkisomisteiselle kansanpankille*, jolla on yksinoikeus rahan luontiin. Eliminoidaan inflaatio hinta-palkka-spiraalin* estämiseksi.
- Verotuksen painopiste siirretään työstä omistamiseen. Ansio- ja pääomatulovero yhtenäistetään samalle asteikolle. Lisätään lahja- ja perintöveron progressiota.
- Asetetaan viiden miljoonan euron omaisuuskatto.
- Poistetaan listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotuksen veroetu ja yhtenäistetään niiden osinkoverotus pörssiyritysten verotuksen kanssa.
- Otetaan käyttöön arvonnousuvero ja lisätään pääomakontrollia.
- Tuetaan työosuuskuntia, yleishyödyllisiä yhdistyksiä ja säätiöitä osana talousjärjestelmän demokratisointia.

1.2 Työelämä ja ammattiyhdistysliike

Vahva ammattiyhdistysliike on ollut, ja sen tulee tulevaisuudessakin olla suomalaisen työelämän pohja. Toimiva sopimusyhteiskunta luo vakautta ja ennustettavuutta työmarkkinoille, sekä mahdollistaa kunnille ja yrityksille vakaan toimintaympäristön. Vasemmistonuoret katsoo, että työelämän pelisäännöistä sovitaan yhdessä ammattiliittojen ja työnantajien edustajien välillä. Suomalaisessa työelämässä ei tule hyväksyä minkäänlaista työnantajan sanelua, ja tätä tulee edistää säätämällä luottamusmiehen asemasta laissa. Lakko-oikeuteen on suhtauduttava yksiselitteisenä perusoikeutena.

Muuttuva työelämä, epätyypilliset työsuhteet ja prekarisaatio tulee kuitenkin tunnistaa. Yhteiskunnan on kokonaisuudessaan uudistuttava siten, että ihmisten prekaari asema työmarkkinoilla sekä pirstaleiset toimeentulon muodot huomioidaan. Tämä koskee myös ammattiyhdistysliikettä, jonka tulee yhä vahvemmin ja laajemmin toimia virallisissa työsuhteissa työskentelevien lisäksi kaikkien työtä tekevien puolesta. Itsensäyöllistäjillä tulee mahdollisuuksien mukaan olla mahdollisuus neuvotella työn hinnasta kollektiivisesti.

Tekoälyn ja kielimallien nopea kehitys on valtava muutosvoima, jota voidaan pitää neljäntenä teollisena vallankumouksena. Työelämässä teknologian edistyminen tarkoittaa, että palkkatyötä riittää yhä harvemmalle; tehokkaammilla työkaluilla ei tarvita yhtä montaa käsiparia. Vasemmistonuoret näkevät, että automatisaatio voidaan valjastaa palvelemaan ihmisen ja luonnon parasta, mikäli tavoitteeksi asetetaan liikevoittojen kasvattamisen sijasta työajan lyhentäminen sekä työn haittavaikutusten vähentäminen.

Suomalaisen työelämän on oltava edistyksellistä ja työntekijän hyvinvointia tukevaa. Työaika tulee lyhentää systemaattisesti ansioita vähentämättä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. Lyhyempi työviikko ja työntekijöiden hyvinvointi ovat itseisarvonsa lisäksi myös keino houkutellessa kansainvälistä osaamista, ja pidettyä työvoimaa yhteiskunnan kantokyvyn kannalta kriittisillä aloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla. Työstä saatavalla palkalla pitää pystyä elämään.

Työmarkkinoilla tapahtuvaa syrjintää tulee kitkeä. Suomalainen työelämä on yhä vahvan sukupuolittunutta*, ja sukupuoli vaikuttaa palkkaukseen. Työmarkkinoiden sukupuolittuneisuutta on purettava ja palkka-avoimuutta on lisättävä. Samasta työstä tulee saada sama palkka ja naisvaltaisten alojen alipalkkauksen korjaamista on jatkettava. Etniseen syrjintään tulee puuttua, ottaa käyttöön anonyymi rekrytointi ja työelämäneuvontaa on tarjottava eri kielillä. Etenkin opiskelijoiden, siviilipalvelusta suorittavien, vammaisten ja työttömien käyttäminen ilmaisena työvoimana on lopetettava.

Vasemmistonuoret esittää:

- Lyhennetään työaika kuuteen tuntiin päivässä tai neljään päivään viikossa laskematta ansiotasoa.
- Säädetään minipalkkalaki ja viidentoista euron minimituntipalkka. Minimipalkan on oltava vähintään Euroopan sosiaalisen peruskirjan kohtuullisen palkan tasoinen.
- Kriminalisoidaan alipalkkaus. Laaditaan pitkän aikavälin strategia työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan kitkemiseksi.
- Säädetään ammattiliitoille kanne-oikeus ja korotetaan työehtosopimuksen rikkomisen sanktioita. Kirjataan luottamusmiehen asema lakiin.
- Siirretään ns. kiky-maksuina tunnetut palkan sivukulut takaisin työnantajien maksettaviksi.
- Yritysten omistusta siirretään työntekijöille esimerkiksi luomalla verokannustimia työntekijäosuuskuntien luomiseksi tai työntekijöiden suoraa omistusta lisäävien ohjelmien käyttämiseksi.
- Taataan työntekijöille ensisijainen takaisinosto-oikeus yrityksiin ja niiden tuotantovälineisiin.
- Työntekijöiden edustuksen lisääminen yhtiöiden hallituksissa ja johtoryhmissä niin, että he muodostavat vähintään puolet yritysten hallituksista.
- Taataan hyvinvointialueille riittävät resurssit lakisääteisiin terveystarkastuksiin ja tehdään B-lausunnoista työttömille maksuttomia.
- Luovutaan työttömien karensseista.
- Uusintavan työn merkitys yhteiskunnalle tulee tunnustaa.
- Ympäristölle haitallisen työn sijaan työvoimaa tulee hyödyntää enenevässä määrin ihmisten ja planeetan hyvinvointia edistävään työhön.
- Palkkatasa-arvoa tulee edistää nostamalla naisvaltaisten alojen palkkausta.

1.3 Yrittäjyys ja elinkeinot

Elinkeinopolitiikan tavoitteena tulee olla työllisyyden parantaminen ja kilpailuedellytyksien takaaminen ennustettavassa ympäristössä. Suomalaisessa elinkeinopolitiikassa pitää ottaa entistä paremmin huomioon ympäristönsuojelu, ihmisoikeudet ja työntekijöiden oikeudet. Työntekijöiden aseman heikentämisen sijaan kilpailukykyä pitää parantaa panostamalla ihmisten työkykyyn ja osaamiseen. Työvoiman liikkuvuutta parannetaan infrastruktuuria kehittämällä. Valtionyhtiöissä valtion tulee omistajana ottaa huomioon työntekijöiden oikeudet, vaikutusvalta työhönsä, ympäristö ja alueellisuus.

Parhaimmillaan yrittäjyys mahdollistaa yksilön autonomian* omaan työhönsä. Itsensätyöllistäjien* ja pienyrittäjien asemaan kuitenkin liittyy monia ongelmia ja itsensätyöllistäjistä kolmannes kuuluu alimpaan tulokymmenykseen*. Monilla tulot jäävät liian pieniksi, minkä lisäksi he joutuvat yksin kantamaan taloudellisen riskin. Itsensätyöllistäjillä tulee olla mahdollisuus neuvotella työn hinnasta kollektiivisesti. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevia yrittäjiä pitää tukea nostamalla arvonlisäverorajaa ja uudistamalla yrittäjien sosiaaliturvaa, eläkettä ja terveydenhoitoa.

Lainsäädäntö pakottaa monet vasten tahtoaan yrittäjiksi. Joissain tilanteissa ainoa keino työllistyä on tehdä keikkatöitä kevytyrittäjänä laskutuspalvelun kautta. Lisäksi osa työnantajista pyrkii pääsemään eroon työnantajavelvoitteista ulkoistamalla palkkatyötä yrittäjätyöksi. Lainsäädäntöä on muutettava parantamaan vastentahtoisesti yrittäjinä toimivien ihmisten asemaa ja pakkoyrittäjyys on kriminalisoitava.

Vasemmistonuoret esittää:

- Työehtoja ei saa heikentää, eikä palkkoja laskea kilpailukyvyn lisäämisen nimissä.
- Työvoiman liikkuvuuden takaamiseksi asunnontuotanto on oltava riittävää ja julkisen liikenteen hintoja lasketaan.
- Yrityksen perustamista helpotetaan vähentämällä siihen liittyvää paperityötä ja lasketaan perustamismaksuja.
- Arvonlisäverovelvollisuuden alaraja nostetaan 30 000 euroon pienyrittäjien tukemiseksi.
- Otetaan käyttöön työttömyysturvan ennakkopäätösjärjestelmä*. Annetaan yrittäjille oikeus työttömyysturvaan kuukauden kuluttua yritystoiminnan loppumisesta.
- Työsuhteen naamiointi yrittäjyydeksi sekä viikonloppu- ja iltalisien, työehtosopimusten ja yrittäjän sivukulujen kiertäminen kevytyrittäjyydellä kielletään lailla.
- Seksityöntekijöiden mahdollisuuksia lailliseen ja turvalliseen yrittäjyyteen parannetaan. Laillistetaan tilojen vuokraaminen seksityön tekemiseen ja mahdollistetaan osuuskuntamuotoiset yritykset alalla.

2. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka

Ilmastokriisi on vakavin ihmiskunnan ja luonnon kohtaama uhka. Keskeisin syy kriisille on kapitalistinen talousjärjestelmä ja sen jatkuva voitontavoittelu. Yritykset lobbaavat valtioita jatkuvasti löyhemmän sääntelyn puolesta lyhytnäköisen voiton maksimoimiseksi. Merkittävä osa ekologisesta kriisistä johtuu ylituotannosta, jota ruokitaan voimakkaalla markkinoinnilla. Monet nykyisistä ympäristöpoliittisista toimenpiteistä on suunniteltu markkinoiden ehdoilla, mikä tekee niistä tehottomia ja riittämättömiä. Jatkovaa kasvua vaativa järjestelmä ei voi ratkaista kriisiä, jonka aiheuttaja se itse on.

Vasemmistonuorten tavoitteena on estää ilmastokriisin ja luontokadon syventyminen. Tuhoisan fossiilikapitalismin tilalle on rakennettava ekososialistinen järjestelmä, joka toimii luonnon kantokyvyn rajoissa ja turvaa kaikille hyvän elämän. Omistava luokka muodostaa pienen vähemmistön maailman ihmisistä, mutta kuluttaa suurimman osan resursseista ja kontrolloi tuotantoa. Siksi ilmastonmuutos on myös luokka- ja demokratiakysymys. Ihmisten riittävä hyvinvointi on mahdollistettava jakamalla työ, valta ja vauraus tasaisesti sekä globaalisti että valtioiden sisällä. Suomen on otettava ilmastoneuvotteluissa tiukka linja kansainvälisten päästövähennysten puolesta ja tuettava taloudellisesti maita, jotka kärsivät eniten ilmastokriisin seurauksista.

2.1 Oikeudenmukainen siirtymä

Ilmastokriisi vaikuttaa eniten jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin, ja sen suorat ja epäsuorat vaikutukset näkyvät jo pienituloisten elämässä. Vauraiden valtioiden ja omistavan luokan kulutus aiheuttaa valtaosan maailman päästöistä. Oikeudenmukainen siirtymä* edellyttää ratkaisuja, joissa päästöjen vähentäminen ei kaadu pienituloisten maksettavaksi, eivätkä ilmastokriisin aiheuttamat epävakaudet vaaranna perustarpeiden täyttymistä.

Teknologisten ratkaisujen tuomat hetkelliset säästöt ympäristön kuormittamisessa mitätöityvät pitkällä aikavälillä niin kauan kuin emme hillitse materiaalisen tuotannon ja kulutuksen kasvua. Sen sijaan, että kulutusta käytetään elintason mittarina, keskitytään elämänlaadun parantamiseen kestäväällä tavalla. Julkisen vallan on tuettava ja panostettava oikeudenmukaiseen siirtymään. On tehtävä investointeja puhtaaseen energiaan, ilmastokestäviin työpaikkoihin ja vähäpäästöinen liikenteeseen. Omavaraisuus on turvattava rakentamalla ekologinen ja kestävä ruoantuotantojärjestelmä. Ekologisen viljelyn tulee olla viljelijöille taloudellisesti kannattava elinkeino ja heille on tarjottava tukea kestävämpien menetelmien käyttöönottoon. Saastuttavien alojen työntekijöiden uudelleen kouluttautumista ja alanvaihtoa on tuettava.

Vasemmistonuoret esittää:

- Suomeen tulee perustaa ilmastoasioiden kansalaisfoorumi*.

- Panostetaan raideinfrastruktuuriin sekä matkustaja- että rahtiliikenteessä. VR:n monopoliasema on palautettava.
- Uudelle rakentamiselle säädetään tiukat resurssitehokkuustavoitteet rakennusten terveysvaikutukset huomioiden. Valtiollisen rakennusyhtiön yhdeksi tavoitteeksi otetaan ekologiset korjausprojektit.
- Tuetaan ympäristöä kuormittavien alojen työntekijöiden mahdollisuuksia uudelleen kouluttautua.
- Globaalin etelän* maille suunnataan kehitysyhteistyön kautta tukea ilmastonmuutoksen seurauksiin sopeutumiseen sekä päästöjen vähentämiseen. Lisäksi annetaan ilmastonmuutoksesta kärsivien valtioiden velkoja anteeksi.

2.2 Energiantuotanto

Suomen energiantuotannolla on merkittävä vaikutus ilmastokriisin lieventämiseen. Suomen tulee välittömästi leikata päästöjä siirtymällä fossiilivapaaseen* energiantuotantoon vuoteen 2030 mennessä. Siirtymä tulee tehdä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästi. Jotta energiantuotanto olisi kestävä, sen on perustuttava uusiutuviin energianlähteisiin*. Valtion tukia tuuli- ja aurinkoenergialle tulee lisätä merkittävästi. Kannatamme myös ydinvoiman käyttöä fossiilisten polttoaineiden korvaamiseksi sen ollessa kustannustehokasta. Energiaratkaisuja ei saa tehdä niin, että ne vaarantavat alkuperäiskansojen elinkeinoja.

Siirtymä fossiilivapaaseen tuotantoon ei saa toteutua kansalaisten kustannuksella yksityisyriyten voitoksi. Sähkö on modernin elämän kannalta välttämätön perushyödyke, jota jokaisella kotitaloudella tulee olla oikeus hankkia kohtuulliseen hintaan. Energiayhtiöiden ja -siirron täysi asettaminen julkiseen omistukseen on ainoa tapa kansallisen energiasiirtymäpolitiikan toteuttamiseksi, kohtuullisten hintojen takaamiseksi ja huoltovarmuuden ylläpitämiseksi.

Kapitalistinen talousjärjestelmä pakottaa yhteiskunnan holtittomaan ja kestäättömään energiankulutukseen. Yhteiskunnan kokonaisenergiankulutusta on vähennettävä ja energiatehokkuutta parannettava. Tämä vaatii energian kulutuksen kontrolloimista sekä energiatehokkuuden lisäämistä niin, että sähköä ja lämpöä riittää yhteiskunnan eri sektoreille ja kohtuulliseen elintasoon ilman energian ylikulutusta. Energiatehokkuus tulee huomioida myös maahantuonnissa energiatehokkaan tuotannon kilpailukyvyyn säilyttämiseksi.

Vasemmistonuoret esittää:

- Suomen tulee siirtyä fossiilivapaaseen energiantuotantoon vuoteen 2030 mennessä ja kasvattaa investointeja fossiilivapaaseen tuotantoon tämän mahdollistamiseksi.
- Tuuli- ja aurinkovoiman sekä modulaarireaktoreiden lupaprosesseja on sujuvoitettava vihreän siirtymän vauhdittamiseksi.

- Energiantuotanto ja -siirto tulee asettaa julkiseen omistukseen kansallisen energiapolitiikan toteuttamiseksi ja fossiilivapaaseen tuotantoon siirtymisen mahdollistamiseksi.
- Energiapolitiikan ja fossiilivapaaseen energiantuotantoon siirtymän ohjaamiseksi tulee laatia kansallinen energiastrategia.
- Energiayhtiöiden ylisuuret voitot tulee eliminoida verotuksen avulla.
- Neste tulee uudelleenkansallistaa, jotta voitontavoittelusta päästään eroon ekologisesti kestävämmillä öljymarkkinoilla. Fortum on palautettava kokonaan julkiseen omistukseen.
- Valtion tukia energiatehokkuuden* lisäämiseksi yrityksissä ja kotitalouksissa tulee lisätä, esimerkiksi luopumiseen öljy-, kaasu- ja puulämmityksestä maalämmöllä.
- Saamelaisten itsemääräämisoikeus tulee huomioida uusiutuvan energian hankkeissa.
- Valtiollista kaivospolitiikkaa toteutetaan paikallisten asukkaiden mielipiteet huomioiden ja siten, että kaivostoiminnasta peritään rahastoitava kaivosmaksu. Osa rahaston tuotosta kiintiöidään paikallisten ihmisten elinkeinotoiminnan parantamiseen

2.3 Ympäristö ja luonto

Ihminen ei ole maailmassa yksin, vaan jaamme sen lukemattomien muiden lajien kanssa. Luontoa ja eläimiä ei tule alistaa voitontavoittelulle. Tehomaatalous ja teollinen eläintuotanto ovat merkittävä syy luontokadolle. Eläintuotannossa eläin nähdään resurssina eikä tuntevana ja ajattelevana yksilönä. Se on ihmisen muihin lajeihin kohdistaman riiston laajamittaisin ilmentymä. Kasvipohjainen ruoantuotanto on sekä päästöjen että resurssien kulutuksen näkökulmasta ylivertaisesti tehokkaampi tapa tuottaa ruokaa. Sitä kautta myös rehuntuotantoon käytettävää maatalousmaata vapautuu ennallistettavaksi.

Suomalainen metsätalous on keskittynyt sellupuun tuottamiseen luonnon monimuotoisuutta heikentävien avohakkuiden avulla. Jotta metsien hiilinielut ja metsälajien monimuotoisuus voidaan turvata on sekä valtion että yksityisten metsien hakkuumääriä alennettava pysyvästi. Hakkuutavoissa on siirryttävä kohti jatkuvan kasvatuksen menetelmiä. Resurssien kulutuksen vähentäminen ja siirtymä kohti korkean jalostusasteen tuotteita varmistaa kotimaisen metsäteollisuuden kestävyden. Metsien suojeluastetta on nostettava.

Vasemmistonuoret esittää:

- Siirrytään ekologisesti kestäväan ruoantuotantojärjestelmään, jossa lähes kaikki tuotetusta ravinnosta on ei-eläinperäistä.
- Maataloustuet ohjataan kestäväan ja ekologiseen kasviperäiseen tuotantoon ja eläintuotannon tuet lopetetaan.
- Eläinten perusoikeudet tulee lisätä perustuslakiin.
- Julkisissa laitoksissa ja opiskelijaruokailussa siirrytään tarjoamaan ainoastaan vegaanista ruokaa.

- Turkistarhaus kielletään ja ajetaan siirtymäkauden jälkeen alas.
- Elänteollisuudessa työskentelevien uudelleen kouluttautumista ja alanvaihtoa tuetaan.
- Kaupallista kalankasvatusta rajoitetaan ja ylikalastusta hillitään kansainvälisesti vähentämällä kalastusta ja rauhoittamalla uhanalaisia kalakantoja.
- Muutetaan vesilaki siten, että se turvaa paremmin kalojen elinympäristöt. Nostetaan vesistöjen ennallistamis- ja kunnostusmäärärahoja.
- Avohakkuut kielletään valtion mailla ja Metsähallitukselle asetetaan hakkuukatto.
- Suomen metsien suojeluastetta nostetaan 3/3 -periaatteen* mukaisesti, ja ekosysteemejä ennallistetaan suunnitelmallisesti.
- Metsäteollisuudessa siirrytään suosimaan jatkuvan kasvatuksen menetelmiä ja tuotantoa ohjataan kohti korkean jalostusasteen tuotteita.
- Suomen tulee edistää luonnon tuhoamisen kriminalisointia.

3. Sosiaalipolitiikka

Jokaisella on oikeus terveyteen, hyvinvointiin ja merkitykselliseen elämään. Vasemmistonuorten mielestä yhteiskunnan tärkeimpiin tehtäviin lukeutuu näiden arvojen edistäminen ja sosiaalipolitiikan on taattava niiden toteutuminen. Kaikilla yhteiskuntamme jäsenillä on taustoistaan riippumatta yhtäläinen oikeus hyvinvointiin. Sosiaalinen ja terveydellinen eriarvoisuus on poistettava.

Oikeistopolitiikka on huonontanut suomalaisen hyvinvoinnin tasoa esimerkiksi riittämättömällä terveydenhuollon resursoinnilla ja liian pienellä sosiaaliturvan tasolla. Esittämämme sosiaalipoliittiset uudistukset paikkaavat yhtäläillä systemaattisesti ja ideologisesti alasajettua hyvinvointivaltiota, sekä takaavat suomalaisen yhteiskunnan menestyksen.

3.1 Sosiaaliturva ja toimeentulo

Sosiaaliturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata kaikille ihmisille elämän perusedellytykset, kuten asumisen, ravinnon ja terveydenhuollon. Perusedellytysten lisäksi sosiaaliturvan tulee mahdollistaa liikkuminen, sivistys ja harrastukset sekä terveyden ja sosiaalisten suhteiden ylläpito.

Syyperustaisen* ja vastikkeellisen* sosiaaliturvajärjestelmän monimutkaisuus sekä työmarkkinoilla tapahtuneet rakennemuutokset ovat luoneet tarpeen sosiaaliturvan kokonaisuudistukselle. Uudistuksessa on siirryttävä universaaliin ja vastikkeettomaan perustuloon, joka muodostaa pohjan sosiaaliturvalle ja jota voidaan täydentää tarveharkintaisilla tuilla. Jokaiselle täysi-ikäiselle Suomessa pysyvästi asuvalle maksettavan perustulon tulee olla riittävän suuri takaamaan hyvän elämänlaadun.

Vasemmistonuorten perustuloajattelu rakentuu vapaudelle ja luottamukselle. Ihminen on parhaimmillaan, kun yhteiskunta luottaa jäseniinsä ja kukin yksilö kykenee tekemään oman elämänsä kannalta merkittävät päätökset ilman ulkoista kontrollia. Perustulojärjestelmän puitteissa yksilöt voivat kieltäytyä heikosti palkatusta, huonoihin työehtoihin pohjautuvasta, heidän hyvinvointiaan heikentävästä tai ympäristön kannalta tuhoisasta työstä ilman pelkoa köyhyyteen tippumisesta. Perustulo mahdollistaa sen, että kaiken työn tekeminen ja opiskelu on ihmiselle kannattavaa ilman pelkoa statuksensa muuttumisesta ja statukseen sidottujen tulojen heikkenemisestä. Siirryttäessä kohti perustuloa sosiaaliturvajärjestelmää tulee kehittää paremmaksi oheisten esitysten mukaisesti.

Vasemmistonuoret esittää:

- Siirrytään vastikkeettomaan ja universaaliin perustuloon. Pohjustetaan siirtymää järjestämällä laaja perustulokokeilu*, johon otetaan mukaan työttömiä, palkansaajia, opiskelijoita, pienyrittäjiä ja työvoiman ulkopuolella olevia.
- Nostetaan perusturva vastaamaan Euroopan sosiaalisen peruskirjan määritelmää ja sidotaan se indeksiin.
- Kehitetään eläkejärjestelmää oikeudenmukaisesti nostamatta työeläkemaksuja. Asetetaan työeläkkeiden kertymiselle eläkekatto*.
- Asumistuen ruokakuntoehtaisuuden aiheuttamat ongelmat on korjattava kehittämällä tukea yksilökohtaisemmaksi.
- Opintotuen tulee kuulua valtion budjetissa sosiaaliturvaan. Korotetaan opintorahaa toimeentulotuen perusosan tasolle ja nostetaan opintotukikuukausien määrä opintoaikaa vastaavalle tasolle. Luovutaan opintotuen kaksiportaisuudesta ja 20 opintopisteen vaatimuksesta*.
- Opintolainalle säädetään valtion tarjoama korkosuoja*. Korkoavustuksen* ja maksuvapautuksen* ehtoja kevennetään. Toimeentulotuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ei saa edellyttää ottamaan ensin opintolainaa. Opintolaina ei saa olla este toimeentulotuen saamiselle.
- Kansaneläke muutetaan saman suuruiseksi sekä yksin että parisuhteessa eläville.

3.2 Sosiaali- ja terveystalvet

Ihmisten hyvinvoinnin takaaminen ja ylläpitäminen ovat yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä. Sosiaali- ja terveystalvet ovat perusoikeuksia, joiden on oltava tarjolla ja saavutettavia kaikille. Talvetuiden piiriin pääsy ei saa olla rahasta kiinni, vaan talvetuiden tulee olla maksuttomia käyttäjilleen. Voitontavoittelulle ei ole sijaa sosiaali- ja terveystalvetuita tuottaessa.

Sosiaali- ja terveystalvetalan ammattilaiset ovat hyvinvointivaltion rakentajia ja ylläpitäjiä. Heidän on saatava työnsä vaativuutta vastaava korvaus. Tällä hetkellä tämä ei toteudu, vaan vuosikymmenien aliresursointi on johtanut työvoimapulaan ja hoitajien paisumiseen. Hyvinvointialueiden talvetuiverkon laajuus ja saavutettavuus myös haja-asutusalueilla tulee turvata. Hyvinvointialueille tulee antaa verotusoikeus, jotta sosiaali- ja terveystalvetuille voidaan taata riittävä rahoitus. Alueelliset varallisuuserot tulee kuitenkin huomioida. Hyvinvointialueilla,

joilla yhdistyisi ikääntyvä väestö, köyhyys ja korkeampi veroprosentti, tulee kiinnittää erityistä huomiota palveluiden saavutettavuuteen.

Mielenterveyden häiriöt ovat pahentuneet hälyttävästi viime vuosina etenkin nuorten keskuudessa. Mielenterveyskriisi on nähtävä koko yhteiskuntaa läpileikkaavana kysymyksenä. Tarvitsemme terapiatakuun*, mutta samalla yhteiskunnan suorituskeskeisyyttä on vähennettävä ja perustarpeet taattava kaikille. Mielenterveyden häiriöistä kärsiviä ei tule rangaista, vaan tukea. Tämän tulee toimia myös päihdepolitiikan pohjana, jonka tavoitteena tulee olla haittojen vähentäminen.

Vasemmistonuoret esittää:

- Sosiaali- ja terveystalveluiden rahoitusta on lisättävä mittavasti, jotta vuosien aliresursoinnista syntynyt talveluiden kriisi voidaan ratkaista.
- Hyvinvointialueille tulee antaa oikeus kerätä maakuntaveroa.
- Voittotavoittelu terveys- ja sosiaaltalveluilla on kiellettävä.
- Terveystalvelusmaksut tulee poistaa. Sosiaali- ja terveystalveluiden asiakasmaksujen, lääkkeiden sekä terveydenhoidon matkojen maksukatot on yhdistettävä yhdeksi, riittävän matalaksi maksukatoksi.
- Varmistetaan lastensuojelun riittävä resursointi ja lastensuojelun asiakastyöhön säädetään sitova asiakasmitoitus, joka on korkeintaan 25 lasta sosiaalityöntekijää kohden.
- Tehdään psykoterapeuttikoulutuksesta maksutonta ja lisätään aloituspaikkoja. Panostetaan ennaltaehkäiseviin mielenterveyden talveluihin. Myös kuntoutuspsykoterapian tulee olla maksutonta nuorille, vähävaraisille ja opiskelijoille.
- Kelan terapiatuki täytyy laajentaa koskemaan myös yli 67-vuotiaita ja pysyvästi työkyvyttömiä.
- Terveystalvelun henkilökuntaa tulee kouluttaa itsetuhoisten potilaiden kohtaamiseen ja itsemurhavaaran tunnistamiseen.
- Psykiatrisia sairaalapaikkoja täytyy lisätä vastaamaan psykiatrisen sairaalahoidon tarvetta. Itsetuhoisia potilaita ei tule voida lähettää kotiin päivystyksestä ilman taetta hoidosta ja sen jatkuvuudesta.
- Nykyään kiellettyjen huumausaineiden käyttö ja pienimuotoinen hallussapito dekriminallisoidaan ja niiden mahdollinen laillistaminen tutkitaan ainekohtaisesti.
- Cannabis ja nuuska laillistetaan ja siirretään valtion omistamien myymälöiden myytäväksi.
- Huumausaineiden käyttöhuoneet mahdollistetaan lainsäädännöllä ja niitä perustetaan tarveperusteisesti.
- Alkoholin saatavuutta on rajattava haittojen ehkäisemiseksi. Yli 3,5 prosenttisten alkoholituotteiden myynti on siirrettävä valtion alkoholimonopoli Alkolle.

3.3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Yhteiskuntaa on kehitettävä palvelemaan kaikkien yksilöiden hyvinvointia ja toimintamahdollisuuksia. Kaikessa päätöksenteossa on huomioitava ihmisten moninaisuus ja pyrittävä purkamaan esimerkiksi sukupuolen, etnisen alkuperän tai vammaisuuden pohjalta tehtäviä normatiivisia* oletuksia. Yhteiskuntaluokka ymmärretään ja tunnustetaan yhtenä eriarvoisuutta tuottavana tekijänä ja sen yhteisvaikutukset rasistisessa ja sukupuolittuneessa syrjinnässä ymmärretään ja niitä ehkäistään. Vasemmistonuorten politiikan tavoitteena on yhteiskunta, jossa yksilö on vapaa, eivätkä häntä rajoita yhteiskunnan näkemykset siitä, miten häntä tulisi kohdella henkilökohtaisten ominaisuuksien perusteella.

Sukupuoliroolit ja -normit rajoittavat ihmisten vapautta olla oma itsensä ja kokea ihmisyyden kaikki mahdollisuudet haluamallaan tavalla. Ihmisen kokemusta omasta sukupuolestaan ja seksuaalisuudestaan sekä ihmisen oikeutta itseilmaisuun tulee kunnioittaa kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Jo varhaiskasvatuksessa tulee varmistaa, että ihmisellä on paitsi oikeus, myös aito mahdollisuus itse määrittellä ja ilmaista omaa identiteettiään ilman ulkoista painetta. Sukupuolijärjestelmä sortaa erityisesti naisia ja sukupuolivähemmistöjä, mutta se asettaa negatiivisia odotuksia ja paineita myös pojille ja miehille. Sukupuolinormeista poikkeavat kärsivät yhteiskunnallisesta ja valtiollisesta syrjinnästä. Patriarkaalisia* rakenteita tulee purkaa yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Trans-, muun- ja intersukupuolisten lasten ja nuorten oikeuksia on parannettava.

Työmarkkinat ovat Suomessa segregoituneet ja ihmisiä syrjitään työnhaussa etnisyyden perusteella. Monissa työyhteisöissä ja julkisissa palveluissa ei osata tunnustaa tätä syrjintää. Julkisissa palveluissa ja työmarkkinoilla on toimittava aktiivisesti etnisyyteen perustuvan syrjinnän purkamiseksi. Erityisesti julkisten palveluiden, koulutusjärjestelmän ja terveydenhuollon kulttuurisensitiivisyyttä on lisättävä tarjoamalla työntekijöille koulutusta antirasismista, monikielisyydestä ja vähemmistökulttuureista.

Vasemmistonuoret esittää:

- Henkilötunnuksesta tehdään sukupuolineutraali ja juridisesta sukupuolimerkinnästä luovutaan täysin.
- Sukupuolineutraaleja vessoja ja peseytymistiloja on lisättävä ja niiden saatavuus on taattava julkisissa tiloissa kuten kirjastoissa ja uimahalleissa.
- Lääketieteellisesti tarpeettomat kirurgiset toimenpiteet intersukupuolisille lapsille on kiellettävä.
- Terveydenhuoltoa ja mielenterveyspalveluita on parannettava margnaliséitujen ihmisryhmien tarpeet huomioiviksi.
- Abortista tehdään 18. raskausviikolle asti vapaa.
- Laillistetaan sijaissyntyminen. Varmistetaan sijaissyntyneiden eettisyys ja estetään niillä voitontavoittelu.
- Työmarkkinoilla siirrytään anonyymiin rekrytointiin. Positiivista erityiskohtelua, esimerkiksi kiintiöitä sellaisiin valtion virkoihin, joissa ne ovat tarkoituksenmukaisia, käytetään osana pyrkimystä tasa-arvoiseen yhteiskuntaan.

- Suomi toteuttaa rakenteellisen rasismien vastaisen valtiollisen toimenpideohjelman ja varaa siihen riittävät resurssit.
- Työnantajien pitää järjestää työntekijöille tarvittava tuki ja sallia vapauksia toimia vammojen tai muiden rajoitusten sisällä, ellei tämän voi todeta vaikuttavan työn peruslaatuun tai turvallisuuteen.
- Suomi toteuttaa valtiolliset toimenpideohjelmat sekä sateenkaaripolitiikasta että rakenteellisen rasismien vastustamisesta ja varaa niihin riittävät resurssit. Toimenpideohjelmien tulee olla poikkihallinnollisia.
- Suomen on ratifioimansa YK:n vammaisopimuksen mukaisesti sitouduttava huolehtimaan vammaisten henkilöiden oikeuksista. Vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava esimerkiksi asuinpaikkaa ja -paikkakuntaa valittaessa. Kaikkien julkisten tilojen esteettömyys ja saavutettavuus on varmistettava yhdenvertaisuuslakiin perustuen.

4. Koulutus- ja kulttuuripolitiikka

Saavutettava ja riittävästi resursoitu koulutus muodostaa kestävien ja hyvinvoivien yhteiskuntien perustan. Kaikille yhteinen varhaiskasvatus ja peruskoulu sekä maksuton toinen ja korkea-aste kuuluvat vasemmiston tärkeimpiin poliittisiin saavutuksiin. Vaikka Suomen koulutusjärjestelmä on yksi maailman edistyneimmistä, ei se ole kapitalismin tuottavuusvaatimuksista vapaa. Vasemmistonuorten koulutuspolitiikka perustuu yhdenvertaisten kouluttautumismahdollisuuksien edistämiseksi, sivistyksen itseisarvolle ja yhteiskunnan kestävyuden edistämiseksi. Kaikilla koulutusasteilla opetus tulee lähtökohtaisesti organisoida demokraattisesti. Oppilaille ja opiskelijoille taattavat demokraattisia toimintamallit ja vaikutusmahdollisuudet kannustavat heitä uskomaan omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa vaikuttaa, jolloin myös heidän kykynsä olla aktiivisia kansalaisia oppilaitoksen ulkopuolisessa maailmassa vahvistuvat. Haluamme, että koulutus on kaikille avointa varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle ja vapaan sivistystyön merkitys tunnustetaan nykyistä paremmin. Aiemmat koulutusvalinnat, tausta tai henkilökohtaiset ominaisuudet eivät saa vaikuttaa mahdollisuuksiin kouluttautua.

Kulttuuri on keskeinen osa sivistystä. Jokaisella ihmisellä on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin niin osallistujana kuin tekijänäkin. Kulttuuri-identiteettien sekä erilaisten olemisen ja tekemisen tapojen vaaliminen ja kunnioittaminen ovat yhdenvertaisen ja luovan kansalaisyhteiskunnan tärkeitä peruspilareita. Kapitalistisessa yhteiskunnassa taidetta ja kulttuuria ei kuitenkaan nähdä itsessään arvokkaana, vaan ainoastaan niiden taloudelle tuottaman arvon kautta. Julkinen rahoitus on kulttuurialan toimijoille merkittävä. Kuitenkin sekä julkista että yksityistä rahoitusta voidaan käyttää vahvistamaan yhteiskunnan valtasuhteita ja yksipuolistamaan kulttuurikenttää. Kulttuuripolitiikan päämääränä tulee olla ihmisten ja kulttuurimuotojen moninaisuuden tukeminen. Kulttuuria tuottavien yksilöiden ja yhteisöjen itsenäisyyttä sekä omaehtoisuutta on vahvistettava myös vapaalla kentällä, virallisten kulttuuri-instituutioiden ulkopuolella.

4.1 Varhaiskasvatus, peruskoulu ja toinen aste

Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lapsen tulevan hyvinvoinnin ja oppimiskyvyn kannalta. Vasemmistonuoret haluaa edistää laadukasta varhaiskasvatusta, jossa on korkea osallistumisaste. Tämä lisää eri taustoista tulevien lasten tasa-arvoa ja vahvistaa hyvän elämän edellytyksiä. Laadukkaan varhaiskasvatuksen takaamiseksi palveluiden tulee olla lähtökohtaisesti julkisesti tuotettuja, joita täydennetään kolmannen sektorin palveluilla. Ryhmäkokojen on pysyttävä kohtuullisina ja varhaiskasvatuksen opettajien palkkoja on nostettava.

Vasemmistonuoret tavoittelevat peruskoulua, joka takaa kaikille yhtäläiset oppimis- ja jatkokoulutusmahdollisuudet erilaisista oppimisvalmiuksista riippumatta. Peruskoulussa tulee tukea erilaisia oppijoita ja oppimisympäristöjen on vastattava kaikkien oppilaiden tarpeisiin. Perusasteella tulee myös tunnistaa nykyistä paremmin yhteiskunnan sotorakenteet, jotka ohjaavat tiettyyn sukupuoleen kuuluvia tai rodullistettuja* oppilaita poluille, joille heidän stereotyyppisesti katsotaan kuuluvan.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on ollut merkittävä askel kohti yhdenvertaisempia koulutusmahdollisuuksia, ja siitä tulee pitää kiinni. Koulutuksen todellinen maksuttomuus ja laatu on turvattava varmistamalla toisen asteen riittävät resurssit. Ammatillisen koulutuksen tasoa on parannettava, lähiopetusta ja työssäoppimisen mahdollisuuksia on lisättävä. Ammatillisen koulutuksen jatkokoulutautumisvalmiuksiin on panostettava. Suorituskeskeisistä ylioppilaskirjoituksista luopumista on selvitettävä ja nykymuotoisen ylioppilaskokeen rinnalle on kehitettävä vaihtoehtoinen tapa suorittaa tutkinto.

Vasemmistonuoret esittää:

- Kielletään voitontavoittelu varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksesta on tehtävä täysin maksutonta ja subjektiivinen päivähoito-oikeus on laajennettava koskemaan myös lapsia, joilla ei ole varsinaista kotia Suomessa, kuten paperittomia.
- Sukupuolisensitiivisyyden* ja normikriittisyyden* on oltava koulutus- ja kasvatustoiminnan sekä opettajankoulutuksen peruslähtökohta.
- Seksuaalikasvatuksessa tulee ottaa huomioon seksuaalisuuden ja sukupuolen monimuotoisuus ja painottaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta.
- Tieteeseen perustuvan päihdeturvallisuuskoulutuksen on kuuluttava peruskoulun opetussuunnitelmaan.
- Uusliberaalista, yksilön vastuuta korostavasta perusopetuksesta on siirryttävä ihmisten eri lähtökohdat huomioivaan opetukseen.
- Koulujen segregaatia tulee ehkäistä opetusresurssien lisäämisellä
- Yrittäjyyskasvatuksen roolia perusopetuksessa tulee vähentää ja demokratiakasvatuksen roolia kehittää.
- Nykyinen segregoiva ja syrjivä uskonnonopetus muutetaan kaikille yhteiseksi elämäkatsomustiedon opetukseksi.

- Peruskoulun ja toisen asteen opetussuunnitelmaan on lisättävä Karjaloiden kielet, kulttuurit ja historia.
- Viranomaisia on koulutettava tehostetusti viittomakielisten lasten ja nuorten oikeudesta suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen opetukseen äidinkielenä.
- Säädetään opinto-ohjausmitoitukset ammatillisille oppilaitoksille ja lukioille.
- Ryhmäkokoja on pienennettävä varhaiskasvatuksesta toiseen asteeseen. Peruskouluun ja toiselle asteelle on säädettävä lakisääteinen oppilas-/opiskelijakohtainen opettajamitoitus.
- Opetuksen inkluusioon* on varattava riittävät resurssit. Erityisluokkaan pääsy on mahdollistettava.
- Poistetaan lukiokoulutuksen rahoituksen lainsäädännöllinen leikkuri, joka pienentää lukiokoulutuksen rahoitusta vuosittain. Tehdään lukiokoulutuksen rahoitukseen tasokorotus. Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen perusrahoitusta.
- Selvitetään vaihtoehtoisia tapoja suorittaa ylioppilastutkinto ja pitkällä aikavälillä luovutaan ylioppilaskirjoituksista.

4.2 Korkeakoulutus

Korkeakoulutuksen tarkoitus on palvella paremman yhteiskunnan luomista ja voimistaa ihmisiä hyvän elämän rakentamisessa. Toimivan korkeakoulujärjestelmän peruskivet ovat sivistys, opintojen ja tutkintojen maksuttomuus ja vahva julkinen tulosindikaattoreista* vapaa perusrahoitus. Korkeakouluilla tulee olla laaja tieteellinen, hallinnollinen ja taloudellinen autonomia. Elinkeinoelämän korkeakouluissa käyttämää valtaa tulee vähentää. Korkeakoulupolitiikan tavoitteet on asetettava riippumattoman tutkimuksen perusteella. Perustutkimuksen* tarkoitus on korkeimman mahdollisen uuden tiedon ja sen sovellusten tuottaminen.

Koulutusalan vaihtamisen tulee olla vaivatonta ja opiskeluun on oltava mahdollisuuksia elämän eri vaiheissa. Korkeakoulun tulee olla kaikille avoin ja koulutuksen periytyvyyteen pitää puuttua. Tieteellisen tiedon tulee olla avointa kaikille. Kaupallisten vertaisarvioitujen julkaisujen tilalle on kehitettävä maksuttomia, avoimia ja tiedeyhteisössä arvostettuja vertaisarvioituja julkaisuja.

Koulutuspoliittisen päätöksenteon on perustuttava läheisyysperiaatteeseen*. Korkeakouluja koskevan päätöksenteon on säilyttävä Euroopan unionin jäsenvaltioilla. Korkeakouluissa päätöksenteon tulee olla demokraattista ja läpinäkyvää, ja kaikilla korkeakoulu yhteisöjen ryhmillä on oltava valtaa päätöksenteossa. Toisin sanoen kolmikantamallin* tulee toimia korkeakoulujen hallinnon perustavana periaatteena niin, että kaikki ryhmät saavat tasavertaisen edustuksen kaikkiin heitä koskevia päätöksiä tekeviin elimiin. Korkeakoulujen rehtorit tulee valita tehtäviinsä vaaleilla. Korkeakoulujen johdolle kasautuvaa valtaa tulee rajoittaa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen duaalimalli* on säilytettävä ja kaikkien korkeakoulujen tulee olla julkishallinnollisia*.

Vasemmistonuoret esittää:

- Korkeakoulujen perusrahoituksen tasoa nostetaan ja rahoituksessa painotetaan koulutuksen laatua määrällisten mittareiden sijaan. Korkeakoulujen rahoituksen tutkintoperustaisuus puretaan.
- Todistusvalinnasta korkeakoulujen ensisijaisena valintaväylänä ja ensikertalaisikiintiöstä luovutaan. Alakohtaista yhteisvalintakoetta ensisijaisena valintaväylänä edistetään.
- Avoimen yliopiston ja ammattikorkeakoulun maksutonta opintotarjontaa lisätään. Väylä- ja polkuopinnot muutetaan maksuttomiksi.
- Jokaisessa maakunnassa toimii vähintään yksi korkeakoulu tai korkeakoulukeskus. Korkeakoulutuksen alueellisia ja laadullisia eroja tasataan rahoituksella.
- Elinikäisen oppimisen, alan vaihtamisen ja uudelleen koulutautumisen edellytyksiä parannetaan. Opinto-oikeuden rajoituksesta luovutaan.
- Lukukausi ja -vuosimaksuista luovutaan. Kaikkien Suomessa suoritettavien tutkintojen tulee olla maksuttomia.
- Opiskelijakuntien ja ylioppilaskuntien rahoitus turvataan julkisen rahoituksen turvin. Ylioppilaskuntien automaatiojäsenyys säilytetään. Jäsenmaksujen on oltava kohtuullisia ja maksukyvyttömyys ei saa olla este opiskelulle.

4.3 Kulttuuri ja taide

Julkisen sektorin määrärahoja kulttuurisektorin tukemiseksi on lisättävä. Julkisin varoin on turvattava erityisesti sellaisten taide- ja kulttuurimuotojen elinvoimaisuus, jotka eivät kykene kilpailemaan kaupallisilla markkinoilla. Valtion taiteilija-apurahojen määrää ja suuruutta tulee nostaa, ja niitä tulee kohdentaa enenevässä määrin uusille taiteilijoille ja epäkaupalliseen toimintaan. Rahoitus on suunnattava ensisijaisesti epäkaupallisille ja pienille toimijoille. Vapaa ja epäkaupallinen kaupunkitila ja kulttuuritilat turvaavat jokaiselle mahdollisuuden omaehtoisen kulttuurin tekemiseen. Vähemmistökulttuurien ja alkuperäiskansojen mahdollisuus toimia kulttuurinsa vaalijana ja siirtää kulttuuriaan uusille sukupolville on taattava.

Erilaisten taiteen ja kulttuurin muotojen on oltava kaikkien saavutettavissa. Alueellinen ja taloudellinen tasa-arvo sekä esteettömyys pitää ottaa huomioon niin palveluissa kuin harrastusmahdollisuuksissakin. Tekijänoikeuksissa tulee huomioida tekijän oikeus reiluun korvaukseen teoksista, joita käytetään suoratoistopalveluissa sekä kaupallisesti. Neuvotteluvastuun tulisi olla edunvalvontajärjestöillä, eikä yksittäisillä taiteilijoilla. Teosten käyttöä henkilökohtaiseen ja harrastetarkoitukseen tulee helpottaa. Järjestelmää on kehitettävä sisällön tuottajien ja käyttäjien, ei suurten mediayhtiöiden ehdoilla. Kirjastoverkon asemaa on vahvistettava ja julkisrahoitteisesti tuotetun tutkimustiedon on oltava avoimesti ja maksutta saatavilla. Yleisradion roolia valtakunnallisena epäkaupallisen kulttuurin tuottajana ja tarjoajana on kasvatettava.

Kulttuurialojen työntekijöiden, erityisesti vapaan kentän* toimijoiden, toimeentulo on usein pirstaleista. Taiteen ja kulttuurin parissa toimivien omaehtoista työllistämistä on edistettävä tukemalla taloudellisesti osuuskuntien perustamista ja tarjoamalla riittävästi neuvontapalveluita. Työvoimaviranomaisten osaamista kulttuurialojen ammateista ja ansaintalogiikasta on parannettava. Perustulo on ainoa kestävä ratkaisu kulttuurialan sosiaaliturvan ongelmiin. Se ei kuitenkaan korvaa julkista rahoitusta tai apurahoja, vaan niitä on kehitettävä perustulon rinnalla.

Vasemmistonuoret esittää:

- Kulttuurin julkista rahoitusta lisätään ja sitä ohjataan laajasti eri taidemuotojen tukemiseen. Kaikessa julkisessa uudis-, korjaus- ja ympäristörakentamisessa otetaan käyttöön taiteen prosenttiperiaate, eli vähintään 2 % rakennuskustannuksista käytetään taiteeseen.
- Valtion budjetista 1,5% tulee käyttää kulttuuriin ja taiteeseen.
- Kuntien ja kaupunkien on tarjottava tyhjiä tiloja taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden vapaaseen käyttöön. Julkisin varoin rakennettavien ja ylläpidettävien taidelaitosten on tähdättävä taiteellisen monipuolisuuden lisäämiseen ja käytettävä asemaansa vapaan kentän taiteilijoiden taloudellisen aseman vahvistamiseen.
- Julkisen vallan on turvattava vähemmistökulttuurien ja alkuperäiskansojen oikeuden toimia kulttuurinsa itsenäisinä vaalijoina. Tämä varmistetaan riittävällä rahoituksella, julkisten kulttuuri-instituutioiden kunnioittavalla toiminnalla ja varmistamalla valtakulttuuriin kuuluvien riittävä tietotaso vähemmistökulttuureista.
- Kuntien on tuettava erityisesti pienituloisten ja sosiaalipalveluiden piirissä olevien henkilöiden kulttuuripalveluiden käyttöä. Kirjastoverkon on oltava kattava ja sitä täydennetään kirjastoautoilla ja muiden julkisten palveluiden, kuten sosiaali- ja terveystalouden yksiköiden oheen tuotavilla kirjastopalveluilla. Palveluista ei peritä maksuja.
- Taiteellisen työn edellytyksiä on kehitettävä parantamalla taiteilijoiden ja kulttuurialan sosiaaliturvaa, järjestäytymistä ja rahoitusmuotoja.
- Tekijänoikeuksia kehitetään turvaamaan taiteilijalle työstään kuuluva palkkio taiteilijoiden ja edunvalvontajärjestöjen ehdoilla, ei isojen mediayhtiöiden. Tekijänoikeuksista saatavien rojaltien ei tule vaikuttaa taiteilijan työttömyysturvaan.

5. Sisäpolitiikka

Vasemmistunurten tavoitteena on demokraattinen, hyvinvoiva ja turvallinen Suomi, jossa yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus toteutuu kaikkialla maassa. Yhteiskuntamme ei ole valmis, vaan työtä tasa-arvon, kansanvallan ja kaikille hyvän arjen toteuttamiseksi on tehtävä edelleen jatkuvasti. Tämän tavoitteen takaamiseksi päätöksenteon on oltava harvojen sijaan kaikkien käsissä, ja demokratiaa ja demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksia on laajennettava.

Sisä- ja aluepolitiikan päämääränä on varmistaa koko maan ja alueiden sisäisen kehityksen yhdenvertaisuus. Sosialistinen yhteiskunta huolehtii koko maasta ja pyrkii estämään eriarvoistavat kehityskulut jotka luovat yhteiskuntaan turvattomuutta ja osattomuutta. Julkisen vallan tehtävä on varmistaa kaikille Suomessa asuville mahdollisuus edulliseen asumiseen, joukkoliikenteen käyttöön sekä saavutettaviin peruspalveluihin.

5.1 Demokratia

Vasemmistolla ja demokratiolla on aina ollut yhteinen vastavoima: pääoman ja rahan valta, joka keskittää vallan harvoille sen jakamisen sijaan. Mitään demokraattisia oikeuksia ei ole lahjoitettu kansalaisille ylhäältä käsin, vaan niiden puolesta on taisteltu ennen ja nyt. Parlamentaarinen sekä alue- ja kuntatason demokratia eivät myöskään ole demokratian ainoita muotoja.

Olemassa olevia rakenteita on kehitettävä edelleen, ja samaan aikaan demokraattista päätöksentekoa on laajennettava uusille alueille esimerkiksi työpaikkademokratian, kansalaisfoorumien ja suoran demokratian välineiden avulla. Lähidemokratiaa vahvistetaan Suomessa siten, että kaikki yhteiset asiat käsitellään tasolla, jossa niistä on kaikkein tarkoituksenmukaisinta päättää.

Muodollisesti demokraattinen järjestelmä ei automaattisesti takaa kaikkien ihmisryhmien osallistumista todelliseen päätöksentekoon, mikä näkyy esimerkiksi luokka- ja koulutustaustan vaikutuksen näkyemisessä vaalien äänestysprosentissa. Naisten, vähemmistöjen ja marginalisoitujen ryhmien yhtäläisten vaikutusmahdollisuuksien on oltava elimellinen osa demokraattista päätöksentekoa. Vähemmistöjä koskevassa päätöksenteossa on huomioitava vähemmistöjen mielipide.

Vasemmistonuoret esittää:

- Äänestysikärajaa lasketaan 16 vuoteen kaikissa vaaleissa sekä kansanäänestyksissä.
- Presidentti-instituutiosta luovutaan ja se korvataan vaaleilla valittavalla monijäsenisellä neuvostolla, joka toimii Sveitsin liittoneuvoston mallin mukaisesti kollektiivisena valtionpäänä.
- Asetetaan vaalirahoituskatto, joka tasaa edellytyksiä osallistua politiikkaan. Ehdokaskohtaisesti eduskuntavaaleissa 10 000 euroa, kuntavaaleissa 5 000 euroa ja eurovaaleissa 50 000 euroa. Yhteisöiltä saadusta vaalirahoituksesta tehdään kokonaisuudessaan julkista.
- Muutetaan lainsäädäntöä siten, että kansalaisaloitteet eivät raukea vaalikauden päättyessä.
- Kansalaisaloitteiden pohjalta järjestetään kansanäänestyksiä. Jos kansalaisaloite on saanut yli 100 000 allekirjoitusta ja hylätään eduskunnan käsittelyssä, on siitä järjestettävä suora ja sitova kansanäänestys.
- Saamelaiskärjälaki* on uudistettava ja saamelaisten itsemääräämisoikeutta lisäävä ILO169-sopimus* on ratifioitava*.

- Karjalan kielelle on säädettävä oma kielilaki. Karjalan kielellä on oltava omat uutis- ja radiotoimitukset Yleisradiossa.

5.2 Alueellisuus ja liikenne

Yhdenvertaisuuden on toteuduttava kaikkialla Suomessa. Alueita ei tule arvottaa pelkästään taloudellisin perustein. Julkisia palveluita ei tule keskittää ainoastaan suuriin asutuskeskuksiin, sillä se vie syrjäseuduilta työpaikat ja palvelut, jonka lisäksi se kasvattaa jonoja palveluihin keskuksissa. Kyläkoulujen lakkauttamiset karkottavat lapsiperheitä ja tyhjentävät kyliä. Julkisen vallan on turvattava palvelut myös syrjäseuduilla.

Sosialistinen aluepolitiikka antaa ihmisille vapauden valita asuinpaikkansa sekä liikkua vapaasti ja edullisesti. Jokaisella tulee olla julkisen vallan turvaama subjektiivinen oikeus omaan kotiin. Julkista vuokra-asuntotuotantoa on lisättävä, sillä se parantaa työllisyyttä ja tarjoaa ihmisille edullista asumista. Kuntien tulee toimia aktiivisena maanostajana ja -vuokraajana sekä varmistaa riittävä tonttituotanto ja hintojen kohtuullisuus.

Ilmastokestävän ja yhdenvertaisen yhteiskunnan takaamiseksi joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen infrastruktuuria on kehitettävä kaikkialla maassa. Tiheästi asutuissa kaupunkikeskuksissa joukkoliikenteen tulee olla maksutonta. Julkisen vallan pitää tukea sellaisen auto-osuuskuntien kehittämistä, jotka vähentävät autojen omistamisen tarvetta. Kaikissa liikenne- ja infrastruktuuriprojekteissa on huomioitava niiden vaikutus ilmastoon ja ympäristöön.

Vasemmistonuoret esittää:

- Kuntien valtionosuusjärjestelmän on turvattava peruspalveluiden järjestäminen koko Suomessa.
- Asuntotakuulla tehdään kodista subjektiivinen perusoikeus, mikä tarkoittaa sitä, että jokaiselle taataan kotikunnastaan asunto ja tarvittavat tukipalvelut kahden kuukauden kuluessa asunnottomaksi joutumisesta.
- Perustetaan valtiollisia ja kunnallisia liikelaitoksia, jotka tuottavat edullisia vuokra-asuntoja.
- Tuetaan mahdollisuuksia vaihtoehtoisin asumismuotoihin, kuten kommuuniasumiseen. Vuokra-asumiseen liittyvää voitontavoittelua rajoitetaan ja asunto-omistusten kasautumista ehkäistään muun muassa verotuksen keinoin.
- Kaupunkien liikennepolitiikassa suositaan joukkoliikennettä ja suurimmissa kaupungeissa siirrytään maksuttomaan joukkoliikenteeseen.
- Joukkoliikennemahdollisuuksia on parannettava myös kasvukolmion* ulkopuolella.
- Esteettömyys on huomioitava joukkoliikenne- ja rakennushankkeissa.
- Pyöräilyä ja sen infrastruktuuria kehitetään omana, joukkoliikenteen kanssa yhteensopivana kulkutapana kaikessa yhdyskuntasuunnittelussa.

- Liikenneinfrastruktuurin rakentamisessa suositaan raideliikennettä. VR palautetaan takaisin valtion liikelaitokseksi ja rautatieliikennettä kehitetään vahvan omistajaohjauspolitiikan keinoin.
- Rajoitetaan henkilöauton ajokortin saamista 17-vuotiaana vain poikkeusluvalla saatavaksi. Poikkeuslupa voidaan myöntää vain välttämättömissä tapauksissa. Ajokortin myöntämiseksi vaadittavien ajoharjoittelutuntien määrää kasvatetaan.

5.3 Oikeusvaltio ja turvallisuus

Suomen on oltava oikeusvaltio, jossa yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet ja demokratia toteutuvat. Julkisen vallan käytön on perustuttava lakiin mielivallan sijasta, ja kaikkien on oltava lain edessä yhdenvertaisia. Jokaisella tulee olla aito mahdollisuus saada oikeutta ominaisuuksista tai taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Lisääntynyt viharikollisuus on tunnistettava paremmin laissa ja taattava sen uhreille oikeus.

Turvallisen yhteiskunnan rakentaminen perustuu ensisijaisesti eriarvoisuutta vähentäviin toimiin. Kaikille on taattava oikeus peruspalveluihin, riittävään sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä mahdollisuus kouluttautua ja työllistyä. Turvallisuutta ei lisätä rangaistuksia koventamalla ja kontrollia lisäämällä. Poliisissa rehottavaan rasismiin ja muuhun syrjintään on puututtava systemaattisesti. Poliisille myönnettyjen resurssien on mentävä tehokkaaseen ja asianmukaisesti tehtyyn rikostutkintaan ja partiointiin kalliin kaluston ja mielenosoitusoikeuden rajoittamisen sijaan.

Suomi on ja tulee jatkossakin olemaan riippuvainen maahanmuutosta. Siitä huolimatta ulkomaalaisilla on Suomessa korkea riski kokea syrjintää, köyhyyttä ja hyväksikäyttöä. Maahanmuuttoviraston eli Migrin toimintakulttuuri ja järjestelmät ovat rankaisevia ja syrjiviä etenkin EU:n ulkopuolelta tulevia kohtaan. Maahantulo-prosessi on uudistettava yksinkertaisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi. Sen lähtökohdaksi on otettava maahantulon salliminen ilman erityisen painavaa syytä. Kaikille maahan tuleville on tarjottava sosiaalityöntekijän palveluita ja neuvontaa heti saapumisen jälkeen. Työperäistä maahanmuuttoa on kehitettävä yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa työntekijöiden hyväksikäytön välttämiseksi. Pakkopalautukset on lopetettava välittömästi.

Vasemmistonuoret esittää:

- Oikeudenkäynnistä ihmisille koituvia kuluja on laskettava, jotta oikeudesta tulee kaikille saavutettavaa.
- Viharikollisuus on tunnistettava paremmin lainsäädännössä ja viharikoksien tutkintaa on paranettava turvaamalla resurssit ja kehittämällä viranomaisten osaamista. Maalittaminen tulee tunnistaa yhdeksi vainoamisen muodoksi.
- Poliiseja on koulutettava rikosten uhrien kunnioittavaan kohtaamiseen ja ohjaamiseen eri sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. Poliisissa on oltava erikseen nimetyt ja koulutetut henkilöt seksuaalirikosten tutkintaan.

- Poliisin resurssit on laitettava perustoiminnan kestävään ylläpitoon. Poliisin toimintaa ja päätöksentekoa tulee kehittää nykyistä läpinäkyvämmäksi kansalaisyhteiskunnan luottamuksen säilyttämiseksi.
- Maahanmuuttoa ja ihmisten vapaata liikkuvuutta helpotetaan keventämällä viisumi- ja oleskelulupakriteereitä. Perheenyhdistämisen tulorajat on purettava.
- Kotoutumiskoulutuksen saatavuutta on laajennettava, kielikoulutuksen astetta nostettava ja kotoutumiseen liittyvät taloudelliset rajoitukset on purettava. Kotoutumiskoulutus tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen.

6. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Globalisaation* myötä markkinat tuntevat valtioiden välisiä rajoja yhä harvemmin, joten myös Vasemmistonuorten politiikka perustuu eri maiden kansojen yhteiseen kamppailuun oikeudenmukaisuuden puolesta. Kapitalistinen riisto aiheuttaa äärimmäistä eriarvoisuutta niin maiden sisällä kuin myös kansainvälisesti. Kolonialistiset rakenteet eivät ole kadonneet maailmasta. Ainoa ratkaisu eriarvoisuuden poistamiseksi on globaali varallisuuden uusjako. Vastustamme yhdessä uusliberalismin*, kolonialismin* ja imperialististen* valtarakenteiden luomaa epäoikeudenmukaista maailmaa ja rakennamme sille vaihtoehtoa.

Demokraattista yhteiskuntaa täytyy puolustaa niiltä kansainvälisiltä toimijoilta, jotka pyrkivät perinteisen sodankäynnin, hybridisodankäynnin*, mielipidevaikuttamisen ja terrorin kautta heikentämään sitä. Tämä vaatii sekä Suomen puolustuksen että kansalaisyhteiskunnan vahvistamista. Tuemme maita ja kansoja, jotka taistelevat oman vapautensa puolesta. Suomen ei tule tehdä yhteistyötä eikä käydä asekauppaa omaa kansaansa tai muita valtioita sortavien maiden kanssa.

6.1 Maanpuolustus

Suomen maanpuolustuksen tulee jatkossakin pohjautua asevelvollisuusarmeijaan palkka-armeijan sijaan. Asevelvollisuusmalli kaipaa kuitenkin merkittävää uudistamista. Nykyinen sukupuolitettu ja epätasa-arvoinen malli on muutettava kaikkia sukupuolia koskevaksi valikoivaksi asevelvollisuudeksi*. Lisäksi siviilipalveluksen rankaisevasta luonteesta luovutaan lyhentämällä palvelus puolen vuoden mittaiseksi ja totaali kieltäytyjien rankaiseminen lopetetaan. Aseellisen maanpuolustuksen lisäksi resursseja tulee kohdentaa tukemaan kokonaisvaltaista maanpuolustuksellista osaamista muun muassa kouluttamalla ympäristökatastrofien torjuntaa ja siviilikriisinhallintaa.

Suomen puolustuspolitiikkaa tulee tarkastella kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta. Aseellisen maanpuolustuksen lisäksi on otettava huomioon yhteiskunnan kriisinkestävyys. Huoltovarmuus on otettava merkittävämmäksi osaksi kokonaisturvallisuutta ja sen myötä on

edistettävä keskeisen infrastruktuurin julkista omistusta. Elämän kannalta välttämättömiä toimintoja kuten vesihuoltoa ja luonnollisia monopoleja* ei tule asettaa lyhytnäköisen voitontavoittelun alle, vaan on taattava niiden toimintakyky kaikissa tilanteissa.

Puolustuspolitiikan perimmäisen tavoitteen on oltava rauha. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi ei joudu hyökkäyksen kohteeksi eikä itse ole hyökkääjä, mutta myös sitä, että edistämme rauhaa rajojemme ulkopuolella. Asekauppa miehittäjävaltioiden ja hyökkäyssotaa käyvien maiden kanssa on lopetettava. Suomen on edistettävä ydinaseiisunutta globaalisti. Sotilasliitto Naton* jäsenyydestä on erottava heti kun se on mahdollista. Niin kauan kun Suomi on Naton jäsen, Suomeen ei tule perustaa Nato-tukikohtia tai tuoda ydinaseita Suomen maaperälle. Nato-jäsenyys ei saa vaikuttaa Suomen ulkopoliittisiin ratkaisuihin. Suomen on kehitettävä aktiivisesti suurvalloista irrallista puolustusta panostamalla omaan uskottavaan puolustukseen sekä tiivistämällä sotilaallista yhteistyötä Pohjoismaiden ja muiden sopivien valtioiden ja instituutioiden kanssa.

Vasemmistonuoret esittää:

- Nykyisestä asevelvollisuusjärjestelmästä tulee siirtyä kaikkia sukupuolia koskettavaan valikoivaan asevelvollisuuteen. Rankaisuluontoisesta siviilipalveluksesta ja aseistakieltäytymisestä rankaisemisesta luovutaan.
- Puolustusvoimien määrärahat kohdistetaan peruskoulutukseen ja puolustuksellisiin ratkaisuihin, eikä Nato-operaatioihin sopiviin, näyttäviin ja kalliisiin projekteihin.
- Rauhan aikana Suomen asevoimat voivat toimia pelkästään maan rajojen ulkopuolella tarkasti rajattujen humanitääristen operaatioiden osana.
- Asekauppa hyökkäyssotaa käyvien ja miehitykseen syyllistyneiden maiden kuten Turkin, Israelin ja Saudi-Arabian kanssa lopetetaan välittömästi, eikä uusia asevientilupia myönnetä.
- Suomen tulee allekirjoittaa ydinasekieltosopimus ja ajaa globaalia ydinaseiisunutta. Suomi ei osallistu Naton ydinasepuolustuksen. Suomeen ei sijoiteta ydinaseita.
- Suomen on erottava Natosta.
- Suomeen ei tule myöskään tulevaisuudessa sijoittaa NATO:n tai ulkovaltojen sotilastukikohtia.

6.2 Euroopan unioni

Euroopan tasolla tehtävä yhteistyö on välttämätöntä maailmassa, jossa kohtaamamme kriisit eivät tunnista valtioiden rajoja. Nykymuotoisena kapitalismille ja vapaakaupalle perustuvana instituutiona Euroopan unioni* on kuitenkin kyvytön vastaamaan niihin riittäväällä tavalla. Jotta EU:lla olisi tosiasialliset mahdollisuudet torjua ekokatastrofia ja vähentää eriarvoisuutta, on sen perustusten ja toimintatapojen muututtava. EU:n liittovaltiokehitystä ei tule syventää niin kauan, kun kehitys tapahtuu epädemokraattisesti globaalin pääoman, ei ihmisten ja ympäristön hyvinvointi edellä.

Euroopan unionin perussopimukset on uusittava tukemaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia pääoman sijaan. EU:n tulee toimia pankkijärjestelmän demokratisoimiseksi ja rahaliiton uudistamiseksi mahdollistamaan rahapoliittinen suvereniteetti*. Demokratiaa on lisättävä ja ilmastotoimien riittävyys varmistettava. Päästövähennystavoitteista, luonnonsuojelusta, uusiutuvan energian käytöstä, ihmisoikeuksista ja ihmisten vähimmäistoimeentulon turvaamisesta on sovittava Euroopan tasolla. Jäsenvaltioilla tulee kuitenkin olla mahdollisuus itsenäisen ulkopoliittikan tekoon.

Euroopan unionin harjoittama julma rajapolitiikka johtaa vuosittain tuhansien ihmisten kuolemaan. Eurooppalaisen turvapaikkapolitiikan tulee perustua solidaarisuudelle ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Unionin alueelle pääsyä on helpotettava ja laillisia väyliä saapumiseen lisättävä. Vastuu turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta on jaettava tasaisemmin jäsenmaiden kesken.

Vasemmistonuoret esittää:

- Euroopan komission* jäsenet tulee valita suorilla vaaleilla ja parlamentilla* tulee olla oikeus erottaa yksittäinen komissaari. Parlamentille on annettava oikeus tehdä lakialoitteita itsenäisesti.
- EU:n kansalaisaloite on muutettava niin, että komissio, neuvosto ja parlamentti veloitetaan käsittelemään unionin alueella asuvien ihmisten tekemät lakialoitteet. Allekirjoitusten keräämisaikaa tulee pidentää.
- Euroopan Unionin on puututtava jäsenmaissaan tapahtuviin räikeisiin ihmisoikeusloukkauksiin, vaikka tällä olisi vaikutusta EU:n yhtenäisyyteen.
- Unionin kilpailuoikeutta koskevia sääntöjä tulee muuttaa siten, että ne eivät rajoita demokraattista päätöksentekoa. Valtion ja paikallishallinnon tasojen tulee voida tukea yleishyödyllistä toimintaa, perustaa julkisia monopoleja ja rajoittaa tarpeelliseksi katsomansa toiminnot kapitalistisen markkinatalouden toimintapiiriin ulkopuolelle.
- EU:n vakaus- ja kasvusopimus on purettava tai uudistettava niin, että se ei sanktioi jäsenvaltioiden julkisen velan määräästä ja alijäämien lisäksi huomioi jäsenmaiden ylijäämät niiden tasaamiseksi.
- Euroopan keskuspankin mandaatiksi on lisättävä inflaation torjunnan lisäksi työllisyydestä huolehtiminen, oikeudenmukaisen ekologisen siirtymän edistäminen ja sosiaalisten oikeuksien tukeminen. EKP:n on kyettävä lainoittamaan jäsenmaita suoraan ilman pankkien välikäsiä.
- Veroparatiisit EU:n alueella tulee sulkea kokonaan. Luovutaan pankkisalaisuudesta viranomaisten suhteen ja alistetaan nykyiset veroparatiisit pankkivalvonnan piiriin.
- Pääomavirtoja tulee verottaa riittävän korkealla transaktioverolla*. Yhtiöt on veloitettava raportoimaan tuotantonsa ja rahaliikenteensä maakohtaisesti.
- EU:n maahanmuuttopolitiikka, joka velvoittaa turvapaikanhakijan ensimmäisen saapumismaan käsittelemään hakemuksen, on purettava. Humanitaarinen viisumi on otettava käyttöön EU:ssa. Turvapaikanhakijoiden tulee voida hakea turvapaikkaa myös niissä maissa, joista he lähtevät.

6.3 Kansainvälisyys

Kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä oikeudenmukaisemman maailman rakentamiseksi. Nykyiset kehityskulut ovat kuitenkin viemässä tilanteeseen, jossa suurvaltojen valtapyrkimykset johtavat yhteistyön vähentymiseen ja sääntöperustaisen kansainvälisen järjestelmän rapautumiseen. Tämä kasvattaa todennäköisyyksiä valtioiden välisille konflikteille ja lisää riskiä ydinaseiden käytölle aikana, jolloin kansainvälisen yhteisön tulisi kyetä ratkaisemaan suuria sitä kohtaavia haasteita, kuten ilmasto- ja ympäristökriisiä.

Kansallisvaltiot eivät kykene ratkaisemaan 2000-luvun ylikansallisia haasteita ja ongelmia. Ihmiskunnan tulevaisuuden pelastamiseksi ja valtioiden välisen tuhoisan kilpailun lopettamiseksi globaalin demokratian edistäminen on tarpeellista. Pitkällä aikavälillä tavoitteena tulee olla maailma, jossa jokainen ihminen on vapaa liikkumaan, valtioiden tarve käydä sotaa toisiaan vastaa on lakannut ja ihmiskunta kykenee saavuttamaan yhdessä määritellyjä tavoitteitaan.

Maailman nyt jo ennätysellinen pakolaismäärä tulee tulevaisuudessa kasvamaan erilaisten konfliktien ja katastrofien, kuten ilmastonmuutoksen aiheuttamien äärimmäisten sääolosuhteiden myötä. Suomen pakolaiskiintiötä on nostettava ja samalla toimittava kansainvälisissä elimissä pakolaisten inhimillisen kohtelun varmistamiseksi.

Vastustamme suurvaltojen militarismia ja imperialismia kaikkialla missä se ilmenee. Tuemme kansojen itsemääräämisoikeutta Palestiinassa, Länsi-Saharassa ja Kurdistanissa ja vaadimme Suomen ja kansainvälisen yhteisön toimia heidän vapautensa eteen esimerkiksi pakotteilla sekä kansalaisjärjestöjä tukemalla.

Vasemmistonuoret esittää:

- YK:n, EU:n ja muiden kansainvälisten instituutioiden ja Suomen valtion tulee puuttua ihmisoikeusloukkauksiin nykyistä vankemmin esimerkiksi pakotteilla sekä kansalaisjärjestöjä tukemalla.
- Globaalin markkinatalouden epäoikeudenmukaiset rakenteet ja instituutiot, kuten Kansainvälinen valuuttarahasto IMF:n* tulee purkaa ja valtionvelat anteeksi antaa.
- Globaalien tuloerojen tasoittamiseksi Suomen kehitysyhteistyömäärärahoja on kasvatettava yhteen prosenttiin BKT:sta.
- Suomen tulee edistää globaalin rahoitustransaktioveron ja globaalin hiiliveron käyttöönottoa
- Verokilpailun suitsimiseksi Suomen tulee edistää sopimuksia, joilla esimerkiksi sovitaan yhteisiä alarajoja yritysverotukselle.
- Suomen tulee liittyä YK:n Kuusopimukseen ja tukea avaruuden ja sen luonnonvarojen kestävä, rauhanomaista ja koko ihmiskuntaa hyödyntävää käyttöä valvovan kansainvälisen avaruushallinnon perustamista.

- Ukrainaa tuetaan vastarinnassa Venäjän hyökkäyssotaa vastaan. Kannatamme tukea Ukrainan jälleenrakennustyölle, erityisesti maan terveydenhuollon ja sosiaaliturvaverkoston kehittämiseksi. Ukrainan valtionvelka tulee anteeksiantaa.
- Vladimir Putin ja muut Venäjän hallinnon sotarikolliset on tuomittava kansainvälisessä oikeudessa.
- Suomen tulee tunnustaa kurdien*, palestiinalaisten* ja sahwawien* oikeus itsenäisyyteen ja toimia kansojen itsemääräämisoikeuden toteutumiseksi kahdenvälisissä suhteissa ja YK:ssa.
- Suomi pitää ihmisoikeusasioita vahvasti esillä Kiinan kanssa toimiessaan niin Euroopan Unionin kautta kuin kahdenvälisissä suhteissaankin.
- Suomen tulee tuomita Israelin apartheid* ja edistää sanktioiden asettamista kansainvälisesti.
- Kuuban kauppasaarto on purettava ja Guantánamo Bay suljettava.